

Antibiotikaresistens:

En kommende global katastrofe?

Paneldebattens leder, fastlege Jonas Kinge Bergland, definerte antibiotika som «en grei måte å få pasienten ut av kontoret på». Noen som kjenner seg igjen?

Etter å ha overvært en tre timers landsmøtesanse om antibiotikaresistens og antibiotikabruk blir det mer enn tydelig for denne referenten hvilken lunken holdning man har hatt til prosjekter om reduksjon i bruk av antibiotika. Man sitter igjen med følelsen av at antibiotikaresistens kan være naturens nådeløse reaksjon på overbefolkningen i verden.

Professor Bodil Lund, svensk oralkirurg med base i Bergen satte dette grundig på plass i dagens virkelighet når hun kalte antibiotikaresistens «den største trusselen i moderne medisin». Hør bare: 660 millioner mennesker har ikke rent drikkevann. En tredel av jordens befolkning mangler hygienisk toalett. En åttendedel av jordens befolkning tømmer tarmen utendørs. A

At dette medfører smitte er åpenbart. Hva da hvis antibiotika ikke lenger har virkning?

Resistensutvikling er observert for SAMTLIGE preparat typer. Begrepet «postantibiotisk tid» er for lengst eta-

blert. I Asia dør et barn hvert femte minutt. I India koster behandling av resistent bakterieinfeksjon mer enn en årslønn for en bonde. I OECD-land er kostnaden fra 10 000–40 000 US\$. Hvor mange har man råd til å behandle?

Hvis intet gjøres, hva skjer i 2050? I dag dør 700 000 årlig av antibiotikaresistente bakterieinfeksjoner. I 2050 vil det trolig være 10 millioner per år. Og det vil eskalere med økende befolkningstetthet. Er dette OK? Kan vi klare de enorme globale kostnadene dette vil medføre? Gonorré er neppe behandlingsbart om 10 år gitt dagens utvikling.

Men vi bor jo i Norden, og der er forholdene etter måten bra. Eller?

Vel, vi utveksler varer, tjenester og turisme med de fleste land, fra Island til fjerne Østen. Og tar med oss suvenirer, bakterier og smugler dyr. Vi er så vant til at antibiotika løser det meste, så vi tar med stein

fra Sahara og vannpiper fra Uzbekistan uten betenkning. Og er industriballasje steril?

Verstingene blant bakterier heter *Acinobactobacterium baumannii*, *Pseudomonas aeruginosa* og *Enterobacteriaceae*. Disse er såkalt panresistente, hvilket betyr at ingenting biter på dem. Disse er i omløp i land vi drar på ferie til. Den høyeste antibiotika-bruken i Europa er

Det dør allerede hundretusner av antibiotikaresistente bakterieinfeksjoner, sa Bodil Lund i sitt innledningsforedrag.

i Kypros og Spania. Klapp ikke måker i Spania!

Fra vår egen verden: Tannleger står for fem prosent av all antibiotikabruk i Norge. Det virker ikke som så mye, men tannlegers antibiotikaforskrivning økte faktisk med 50 prosent mellom 2012 og 2014. Visste vi at to tredeler av all produsert antibiotika brukes i dyrehusholdning? EU har gitt forbud i 2007, men det er økonomiske interesser som bremses.

Man kan skaffe seg antibiotika på nettet og kjøpe det reseptfritt i en rekke land, uten legekontroll. Hva har dette å bety?

Produseres det ikke nye typer antibiotika? Jo, men utviklingen kan ta lang tid, kanskje 10–20 år. Og det er

Norske dyr får minst antibiotika i Europa. I den andre ende av skalaen finner vi Kypros, Spania og Italia.

Politikerne Sveinung Stensland (H) og Kjersti Toppe (Sp) hadde mye på hjertet i paneldebatten.

risiko for ny resistensutvikling allerede i utprøvsperioden. For tiden er 51 preparater under utvikling, bare åtte er innovative, de andre er modifiseringer av eksisterende preparater. Medisinsk industri har økonomiske motiver, og hvor fristende er det for den å utvikle

medikamenter som kanskje viser seg å ikke kunne brukes?

International Action Plan utfører internasjonalt arbeid for å påvirke alle disse prosessene.

Kjetil Reppen (t.v.) og Hans R. Preus underholdt med eksempler på feil og riktig antibiotikabehandling av periodontitt.

Debatt

Så langt Bodil Lund. Nå ble hun supplert med et panel bestående av tre fagpresidenter og to stortingspolitikere som kunne utveksle synspunkter og strategier.

I løpet av diskusjonen kom følgende fram:

Stortingspolitikerne Kjersti Toppe og Sveinung Stensland var opptatt av at tannturisme kunne reduseres ved å styrke refusjonsordningene i Norge. Det er imidlertid en viss politisk uenighet om dette. Stensland mente også at vaksine er et must. At 10 prosent av norske foreldre nekter å vaksinere barna er helt uakseptabelt. Falske legemidler på nett er også et stort problem som krever europeisk samarbeid. Toppe hevdet at statlig finansiering av nye antibiotika som ikke premierer salg og omsetning kan være et mulig virkemiddel. Hun påpekte at fri flyt av varer og tjenester medfører smitterisiko som krever både nasjonal og internasjonal innsats.

Veterinærforeningens president Torill Moseng utropte veterinærene som flinkest i klassen når det gjelder redusert bruk av antibiotika. Veterinærene i Mattilsynet kontrollerer at kjøtt ikke inneholder medisinrester. Vi må huske at smitte mellom dyr og mennesker er en viktig faktor, og dyreimport fra utlandet er en smittebombe. Det er særdeles viktig at vi ikke presses mot EUs løsninger, men jobber for at Europa skal følge våre bestrebelser. Norske veterinærer har ikke lov til å tjene penger på salg av legemidler; i andre land gir slikt salg gode inntekter. God dyrevelferd koster, og forbrukerne bør betale det det koster.

Marit Hermansen, president i Legeforeningen, kunne fortelle at informasjonskampanjer har medført at pasienter ikke lenger etterspør antibiotika i samme grad som før, og at laksenæringen har faset ut antibiotikabruk. De

siste årene er bruk av antibiotika redusert med 15 prosent. Hun understreket også betydningen av vaksiner, og bekymret seg over legemiddelindustriens manglende vilje til å satse penger på legemidler som skal brukes minst mulig. Forebygging i sykehus krever mange dyre tiltak. Bodil Lund påpekte at forebygging er enormt mye billigere enn behandling, og at dette bør brukes i debatten.

NTFs president Camilla Hansen Steinum gjorde oppmerksom på at mange arbeidsoppgaver for tannleger medfører blødninger og derved teoretisk smitтерisiko. Hun ønsket at det skal stilles krav til kurs om aktuelle norske anbefalinger for tannleger som er utdannet i utlandet. Hun etterlyste også tannlegers tilgang til eResept, og fikk medhold av Moseng, som ønsket det samme for veterinærene.

Av andre momenter ble det foreslått egne reseptkoder for antibiotika, påpekt at reduksjon av antibiotikabruk ikke er nok, man må også gå i dybden politisk, nasjonalt og internasjonalt. Det pågår internasjonalt arbeid, men det må være en demokratisk prosess. Det er ingen idé å fremstille et antibiotikum som blir misbrukt over hele verden etterpå.

Kasuistikker

Professorene Hans R Preus og Lasse Skoglund, henholdsvis i periodonti og i oral kirurgi og farmakologi under myndig ledelse av universitetslektor Kjetil Reppen, gjennomgikk en del kasus, og resultatene fra en spørreundersøkelse blant norske tannleger i forbindelse med bruk av antibiotika ved peri-

Hans R. Preus (t.v.) og Lasse Skoglund gjennomgikk også en spørreundersøkelse blant tannleger om antibiotikabruk.

odontittbehandling. Det utviklet seg til en underholdende seanse der følgende ble understreket:

- Corsodyl virker bare supragingivalt
- Antibiotika skal ikke gis mot vanlig kronisk periodontitt
- Antibiotika skal ikke gis hvis pasienten ikke holder helt rent
- Kombinasjonen Amoxycillin og Metronidazol skal bare gis ved aggressiv periodontitt
- Antibiotika skal kun brukes sammen med depurasjon eller kirurgi som er fullstendig og godt utført
- Bakterierprøver må tas før det initieres antibiotikaterapi
- Apocillin har ingen hensikt ved periodontale lidelser

Helsedirektoratets veileder for bruk av antibiotika ved marginal periodontitt ble gjennomgått og diskutert. Det samme ble forskjellige antibiotikas virkningsmåter.

Alvoret i den internasjonale resistenssituasjonen sto noe i kontrast til debattleder Berglands humoristiske innslag (han var god!), og alvoret lå i bakgrunnen under hele symposiet. Det er fristende å sitere hva kommunalminister Jan Tore Sanner sa i en annen sammenheng: «Dette går ikke over».

Tekst: Aril Jul Nilsen
Foto: Kristin Aksnes